

АНАЛИЗА ЕФЕКТА УРЕДБЕ

1. Кључна питања за анализу постојећег стања и правилно дефинисање промене која се предлаже

1) Који показатељи се прате у области, који су разлози због којих се ови показатељи прате и које су њихове вредности? Да ли се у предметној области спроводи или се спроводио документ јавне политике или пропис?

Замрзавање цена за наведене производе се спроводи од 01. децембра 2021. године.

У предметној области прате се индекси раста потрошачких цена. Цене производа и услуга личне потрошње у децембру 2021. године, у односу на новембар 2021. године, у просеку су повећане за 0,4%. Потрошачке цене у децембру 2021. године, у поређењу са истим месецом претходне године, повећане су за 7,9%. У 2021. години у поређењу са 2020. годином, потрошачке цене су у просеку повећане за 4,0%.

Потрошачке цене хране и безалкохолних пића који чине највећи удео у укупним издацима, у децембру 2021. године бележе раст од 10,8% у односу на просек 2020. године, док је у поређењу са децембром 2020. године раст 12,1%.

Табела 1. Индекси потрошачких цена

	<u>ХП 2021</u> Ø2020	<u>ХП 2021</u> ХИ 2021	<u>ХП 2021</u> ХП 2020	<u>Ø 2021</u> Ø 2020
Укупно	107.9	100.4	107.9	104.0
Храна и безалкохолна пића	110.8	100.3	112.1	104.4

Извор: РЗС

Табела 2. Индекси потрошачких цена по производима (новембар/јануар 2021. године)

Производ	I 2021.	XI 2021.	Индекс раста цена
Млеко стерилисано, масноће 2,8% мм, трајност 60 дана, л	94,05	98,18	104,39
Пшенично брашно, тип 500, кг	55,47	67,15	121,06
Свињско месо без костију (бут), кг	470,97	611,06	129,75
Јестиво сунцокретово уље, л	151,46	197,25	130,23
Шећер кристал, кг	71,1	85,24	119,89

Извор: РЗС

Тренд убрзаног раста цена основних животних намирница, у периоду август – децембар 2021. године, документован је званичним подацима о просечним ценама по месецима за **2021. годину**, које прати и објављује Републички завод за статистику:

Табела 3. Просечне месечне цене и базни индекси основних прехранбених производа (август/новембар 2021. године)

	VIII (цена у РСД)	базни индекс	IX (цена у РСД)	базни индекс (IX/VIII)	X (цена у РСД)	базни индекс (X/VIII)	XI (цена у РСД)	базни индекс (X/VIII)
Млеко стерилисано, масноће 2,8% мм, трајност 60 дана,л	94,18	100,00	94,09	99,91	96,51	102,48	98,18	104,25
Пшенично брашно, тип 500, кг	56,56	100,00	56,64	100,14	62,60	110,68	67,15	118,73
Свињско месо без костију (бут), кг	556,89	100,00	586,62	105,34	601,02	107,93	611,06	109,73
Јестиво сунцокретово уље, л	175,95	100,00	175,33	99,65	193,79	110,14	197,25	112,10
Шећер кристал,кг	74,18	100,00	75,34	101,57	78,69	106,08	85,24	114,91

Извор: РЗС

На основу горе наведених података јасно се сагледава тренд раста цена основних животних намирница, који је убрзан у новембру 2021. године. Напомињемо, да податке о кретању цена у децембру 2021. године Републички завод за статистику још није објавио, али је тада на снази била УРЕДБА О ОГРАНИЧЕЊУ ВИСИНЕ ЦЕНА ОСНОВНИХ ЖИВОТНИХ НАМИРНИЦА – те је за очекивати да у децембру 2021. године. није било раста цена.

2) Који су важјећи прописи и документи јавних политика од значаја за промену која се предлаже и у чему се тај значај огледа?

Закон о трговини („Сл. глсник РС“, бр.52/19).

3) Да ли су уочени проблеми у области и на кога се они односе? Представити узроке и последице проблема.

Током претходне године дошло је до раста цена основних животних намирница и раста потрошачке корпе који негативно утиче на стандард становништва, нарочито оног дела са ниским примањима.

До повећања цена основних животних намирница дошло је, пре свега, због раста цена сировина. О томе сведоче подаци продуктне берзе, Нови Сад, на којој је пондерисана цена

пшенице у августу месецу 2021. године износила 23,41 РСД по килограму без ПДВ-а, да би у децембру месецу исте године, пондерисана цена достигла износ од 31,65 РСД, што представља индекс раста од 135,20. Највишу цену, пшеница је забележила на дан 29. новембра 2021. године, када је достигла износ од 33 РСД (индекс раста од 165, ако се као база узме 2. август 2021. године, када је цена била 20 РСД. Кукуруз, сунцокрет и шећерна репа су, у истом периоду, такође забележиле сигнификантан раст цена, међутим тај раст није толико еклатантан као код пшенице. Пондерисана цена кукуруза је у августу износила 24,55 РСД/кг без ПДВ-а, да би у новембру достигла 25,41 РСД/кг без ПДВ-а, а пондерисана цена сунцокрета је у августу износила 55,40 РСД/кг без ПДВ-а, да би у новембру достигла 59,58 РСД/кг без ПДВ-а.

4) Која промена се предлаже? Да ли је промена заиста неопходна и у ком обиму?

Предлаже се привремено ограничавање произвођачких цена и цена у трговини на велико и мало основних животних намирница, тако да не прелазе ниво цена тих производа на дан 15. новембар 2021. године.

5) На које циљне групе ће утицати предложена промена? Утврдити и представити циљне групе на које ће промена имати непосредан односно посредан утицај.

Предложена промена ће утицати на све учеснике каналима маркетинга основних животних намирница на које се уредба односи (шећер кристал у паковању од једног килограма; брашно тип Т-400 глатко, у паковању до пет килограма, укључујући и пет килограма; брашно тип Т-500 у паковању до пет килограма, укључујући и пет килограма; јестиво сунцокретово уље у паковању од једног литра; свињско месо - бут; УНТ млеко са 2,8 процената млечне масти у паковању од једног литра).

С друге стране, изабрана опција ће повољно утицати на потрошаче, нарочито на најниже социјалне категорије у чијим расходима значајан удео имају основне животне намирнице.

6) Да ли постоје важећи документи јавних политика којима би се могла остварити жељена промена и о којим документима се ради?

Не постоје важећи документи јавних политика којим би се могла остварити промена предложена овом уредбом.

7) Да ли је промену могуће остварити применом важећих прописа?

Промену није могуће остварити применом важећих прописа с обзиром да Закон о трговини прописује да Влада може доносити привремене мере у циљу заштите тржишта. Закон о Влади прописује да се уредбом подробије разрађује однос уређен закон.

8) Квантитативно (нумерички, статистички) представити очекиване трендове у предметној области, уколико се одустане од интервенције (status quo).

Имајући у виду неповољне прогнозе наставка инфлаторног тренда који је интензиван у другој половини 2021. године са процењеном стопом инфлације од 7,8% на годишњем нивоу, процењује се да постоји реална опасност даљег раста цена предметних производа уколико се одустане од интервенције.

9) *Какво је искуство у остваривању оваквих промена у поређењу са искуством других држава, односно локалних самоуправа (ако је реч о јавној политици или акту локалне самоуправе)?*

/

2. Кључна питања за утврђивање циљева

1) *Због чега је неопходно постићи жељену промену на нивоу друштва? (одговором на ово питање дефинише се општи циљ).*

Уредба се доноси у циљу заштите тржишта, односно спречавања деформација у формирању цена наведених роба, које су изузетно важне за снабдевања потрошача, а нарочито сиромашнијих социјалних категорија. У структури дневне потрошње прехранбених производа, велики део трошкова односи се управо на артикле обухваћене овом уредбом.

2) *Шта се предметном променом жели постићи? (одговором на ово питање дефинишу се посебни циљеви, чије постизање треба да доведе до остварења општег циља. У односу на посебне циљеве, формулишу се мере за њихово постизање).*

Доношењем ове уредбе доприноси се очувању животног стандарда насјиромашнијих категорија становништва.

3) *Да ли су општи и посебни циљеви усклађени са важећим документима јавних политика и постојећим правним оквиром, а пре свега са приоритетним циљевима Владе?*

Доношење ове Уредбе усклађено је са постојећим правним оквиром.

4) *На основу којих показатеља учинка ће бити могуће утврдити да ли је дошло до остваривања општих односно посебних циљева?*

Успоравање инфлације и смањење потрошачких цена представљаће показатељ да је дошло до остварења циљева.

Прецизно одређивање показатеља, као што су стопа инфлације и кретање потрошачких цена у 2022. години, је најсложенији и круцијални макроекономски изазов.

Најмеродавнију анализу у овој области традиционално презентира Народна банка Србије, почетком сваке пословне године и ово ресорно министарство у свом раду користи ове важне податке, чије објављивање се очекује до почетка наредног месеца. Иначе, крајем 2019. године Народна банка Србије утврдила је циљана стопа инфлације до децембра 2022. године, на нивоу од 3% с дозвољеним одступањем +/- 1,5% (Меморандум Народне банке Србије о циљаним стопама инфлације до 2022. године, који је усвојен на седници Извршног одбора од 12. децембра 2019. године). Важно је напоменути да је Народна банка Србије констатовала да ће се инфлација у идућој години кретати изнад горње границе утврђеног коридора. Истовремено, национална централна банка предвиђа да ће се инфлација вратити у границе дозвољеног одступања од циља око средине 2022. године, да би се крајем године стабилизовала близу централне вредности циљаног распона.

3. Кључна питања за идентификовање опција јавних политика

1) Које релевантне опције (алтернативне мере, односно групе мера) за остварење циља су узете у разматрање? Да ли је разматрана „status quo” опција?

„Status quo” опција није разматрана, водећи рачуна да би недоношењем ове уредбе претила опасност да дође до озбиљнијих поремећаја на тржишту, повећањем цена и утицајем на животни стандард најсиромашнијих слојева.

Због константних инфлаторних притисака који су трајали дуже од годину дана, министарство је проценило да је замрзавање цена било целисходно. Истовремено, министарство је предложило давање брашна пекарима из робних резерви. Бојазност да ће доћи до несташице основних намирница услед интервенције на тржишту је била неоправдана, и показала се неоснованом.

2) Да ли су, поред регулаторних мера, идентификоване и друге опције за постизање жељене промене и анализирани њихови потенцијални ефекти?

Спречавања поремећаја на тржишту у овом тренутку није било могуће без регулаторних мера.

3) Да ли су, поред рестриктивних мера (забране, ограничења, санкције и слично) испитане и подстицајне мере за постизање посебног циља?

/

4) Да ли су у оквиру разматраних опција идентификоване институционално управљачко организационе мере које је неопходно спровести да би се постигли посебни циљеви?

Предлогом уредбом не уводе се организационе, управљачке и институционалне промене.

5) Да ли се промена може постићи кроз спровођење информативно-едукативних мера?

Информисање привредних субјеката представља важну меру коју је потребно предузети ради остваривања оптималних резултата ове уредбе.

6) Да ли циљне групе и друге заинтересоване стране из цивилног и приватног сектора могу да буду укључене у процес спровођења јавне политике, односно прописа или се проблем може решити искључиво интервенцијом јавног сектора?

Заинтересоване стране, пре свега потрошачи и њихова удружења су указали на проблем повећања цена и потребу за интервенцијом државе.

7) Да ли постоје расположиви, односно потенцијални ресурси за спровођење идентификованих опција?

/

8) Која опција је изабрана за спровођење и на основу чега је процењено да ће се том опцијом постићи жељена промена и остварење утврђених циљева?

Изабрана је опција интервенције на тржишту. Законом о трговини прописано да ради спречавања поремећаја на тржишту или отклањања штетних последица поремећаја на тржишту у погледу снабдевања робом и услугама од виталног значаја за живот и здравље

људи. Влада може да одреди привремене мере које се односе на одређену врсту робе и услуга. Однос уређен законом подробније се разрађује уредбом.

4. Кључна питања за анализу финансијских ефеката

1) Какве ће ефекте изабрана опција имати на јавне приходе и расходе у средњем и дугом року?

Изабрана опција неће имати утицаја на јавне приходе и расходе.

2) Да ли је финансијске ресурсе за спровођење изабране опције потребно обезбедити у буџету, или из других извора финансирања и којих?

За спровођење ове уредбе није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије.

3) Како ће спровођење изабране опције утицати на међународне финансијске обавезе?

Спровођење изабране опције неће утицати на међународне финансијске обавезе.

4) Колики су процењени трошкови увођења промена који проистичу из спровођења изабране опције (оснивање нових институција, реструктурирање постојећих институција и обука државних службеника) исказани у категоријама капиталних трошкова, текућих трошкова и зарада?

/

5) Да ли је могуће финансирати расходе изабране опције кроз редистрибуцију постојећих средстава?

/

6) Какви ће бити ефекти спровођења изабране опције на расходе других институција?

Изабрана опција неће изазвати расходе других институција.

5. Кључна питања за анализу економских ефеката

1) Које трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати привреди, појединој грани, односно одређеној категорији привредних субјеката?

Предлог уредбе неће створити додатне трошкове за привреду.

Циљано је одабран период завршетка календарске 2021. године јер се тада очекује раст потрошње, а самим тим и потражње. Ограничене су цене само појединих производа што омогућава произвођачима да надоместе губитке у том периоду. Цене су до 15. новембра расле и фактички достигле максимум, када су и замрзнуте. Терет повећања цена не треба да снесе само потрошачи, већ сви актери на тржишту.

Према процени Министарства трговине, туризма и телекомуникација у тренутку замрзавања на дан 15. новембар 2021. године цене су већ биле прилагођене вишим ценама

сировина. Током трајања уредбе није дошло до већих одступања цена сировина произвођачи неће претрпети значајније губитке и ликвидност неће бити угрожена.

2) *Да ли изабрана опција утиче на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту (укључујући и ефекте на конкурентност цена) и на који начин?*

/

3) *Да ли изабране опције утичу на услове конкуренције и на који начин?*

Предлог уредбе нема утицаја на услове конкуренције имајући у виду да су прописани једнаки услови за све субјекте који учествују у промету основних животних намирница.

Могућност стварања сивог тржишта је елиминисана тако што су произвођачи имали обавезу да испоруче производе у количинама не мањим од просечних у последњих годину дана.

4) *Да ли изабрана опција утиче на трансфер технологије и/или примену техничко-технолошких, организационих и пословних иновација и на који начин?*

Предвиђена решења неће имати значајан утицај на трансфер технологије и/или примену техничко-технолошких, организационих и пословних иновација и на који начин.

5) *Да ли изабрана опција утиче на друштвено богатство и његову расподелу и на који начин?*

Изабрана опција утиче на очување стандарда најсиромашнијих категорија становништва.

6) *Какве ће ефекте изабрана опција имати на квалитет и статус радне снаге (права, обавезе и одговорности), као и права, обавезе и одговорности послодаваца?*

Изабрана опција неће имати утицај на квалитет и статус радне снаге.

6. Кључна питања за анализу ефеката на друштво

1) *Да ли би изабрана опција могла да утиче на цене роба и услуга и животни стандард становништва, на који начин и у којем обиму?*

Очекивања Народне банке Србије су да ће се до трећег квартала успорити раст цена и да ће се вратити у горњи ниво циљане инфлације од 4,5%.

Почетком године обавља се жетва на јужној хемисфери после које се очекује пад цена сировина на берзи, а посебно ће доћи до смиривања раста цена након јесење жетве на северној полулопти.

Не очекује се раст цена после престанка важења уредбе, а уколико до тога и дође, Влада може донети нове мере.

7. Кључна питања за анализу управљачких ефеката

1) *Да ли се изабраном опцијом уводе организационе, управљачке или институционалне промене и које су то промене?*

Предметном уредбом не уводе се организационе, управљачке и институционалне промене.

- 2) *Да ли постојећа јавна управа има капацитет за спровођење изабране опције (укључујући и квалитет и квантитет расположивих капацитета) и да ли је потребно предузети одређене мере за побољшање тих капацитета?*

Јавна управа има капацитет за спровођење изабране опције. Службеници ће послове на спровођењу уредбе обављати у склопу редовних активности.

Тржишна и пољопривредна инспекција ће, свака у оквиру својих надлежности, вршити надзор над применом уредбе.

Од почетка примене уредбе било је 360 ванредних контрола извршених од стране тржишне инспекције. Пријава је било укупно три, а у само два случаја су утврђене неправилности.

- 3) *Да ли је за реализацију изабране опције било потребно извршити реструктурирање постојећег државног органа, односно другог субјекта јавног сектора (нпр. проширење, укидање, промене функција/хијерархије, унапређење техничких и људских капацитета и сл.) и у којем временском периоду је то потребно спровести?*

За реализацију изабране опције није потребно извршити реструктурирање постојећег државног органа нити било ког другог субјекта.

- 4) *Да ли је изабрана опција у сагласности са важећим прописима, међународним споразумима и усвојеним документима јавних политика?*

Изабрана опција је у сагласности са важећим прописима.

- 5) *Да ли изабрана опција утиче на владавину права и безбедност? Да ли изабрана опција утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе и на који начин?*

Изабрана опција неће утицати на владавину права и безбедност.

- 6) *Које додатне мере треба спровести и колико времена ће бити потребно да се спроведе изабрана опција и обезбеди њено касније доследно спровођење, односно њена одрживост?*

/

8. Кључна питања за анализу ризика

- 1) *Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђена подршка свих кључних заинтересованих страна и циљних група? Да ли је спровођење изабране опције приоритет за доносиоце одлука у наредном периоду (Народну скупштину, Владу, државне органе и слично)?*

За спровођење изабране опције обезбеђена је подршка свих кључних заинтересованих страна и циљних група.

- 2) *Да ли су обезбеђена финансијска средства за спровођење изабране опције? Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђено довољно времена за спровођење поступка јавне набавке уколико је она потребна?*

За спровођење ове уредбе није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије.

- 3) *Да ли постоји још неки ризик за спровођење изабране опције?*

